

Senka Dodig

ŠTA ĆEŠ SUTRA ZA RUČAK, ANTE?

KITA

„Kad se želi štogod popit, nikog se ne pita
već se lipo uz Miminac prati svoja kita.
Smrika je za crno, maslina za bilo
borić je za opol da ti liči tilo.
Vidija sam svitska čuda, sva san mora proša
ali nigdi nije bilo kita iz Varoša.“

Arsen Dedić

Noć je bila prilično odmakla. Znala je Luce šta će se dogoditi pa je na vrime legla dicu. Nije bilo neke koristi od toga, ali isto je nekako drukčije kad samo čuju nego kad i gledaju.

Pažljivo je stavila na stol pijat, ono teke zelja i tri-četiri srdele, a onda poklopila sa drugin pijaton da se ne ladi. Ali, dok Ante dođe sve će se oladiti. Ka šta se i ona oladila od njega. Taman kad se skinila u spavaćicu i tila ugasiti sviću začulo se izvanka bauljanje po dvorištu, tupi zvuk noge koja je naletila na kašetu, beštimanje Antinog basa čija je grmljavina najavljivala oluju.

– En ti Gospu! Ko je ovo ode metnija? Vi ćete prid mene kašete stavjat! Srca ti Isusova, krvi ti blažene ... Luce sad ćeš me čuti – orilo se podan skala isprikidano sa teškin disanjem.

Luce je drćala, skupila se u postelji i rukama zagrlila noge ka da će ih tako smiriti. Čula je kako je falija skalinu i opet zazva blaženu krv. Dizala se plima koja se ne da ferlat. Ni prvi, ni zadnji put. Prije je bilo svaki petak i subotu, a sad je svaki dan. Svaku večer.

Vrata je ostavila otvorena, neka mu bude lakše ući. Kvaka je popustila, a nju je steglo. – Evo ga!

– Luce! Luce! – vika je i ljulja se nasrid kužine ka da je na palubi broda koji se bori sa teškin jugon.

Svitlo u kužini je padalo na Antinu ćelu. Kroz pritvorena vrata, ka na nekoj uskoj pozornici Luce je gledala reprizu svojih večeri. U bračnoj sobi je bija mrak ka u pravom gledalištu, ali je ovo gledalište bilo samo za jednog gledatelja.

– Koji san ja to ludi tiket kupila kad san se za nj udala! – prošlo joj je kroz glavu.

Još je jače skupila kolina, na njima je mogla ćutiti srce kako joj lupa. Čula je komešanje u dičjoj sobi. Jakov i Cvita su se probudili.

– Jadna dica! Anđeli moji lipi, znaju oni sve! – misli su ka ose zujale u njenoj glavi.

– Luce, en ti Divicu, di si?! – pišta je Ante i vata se za glavu.

Pogleda je na stol, na plastičnoj rozoj tavaji od cerade čekala ga je večera. Otklopija je pijat i zabuljija se ka da oće dokućiti šta je to prid njin i čemu služi. Izvuka je katrigu i sija. Zanosija se livo-desno ka na ljuljački i podrigiva. Rukavi od košulje su bili zavrnuti, jedan više, a drugi manje. Izlizane cokule su se odvojile svaka na svoju stranu kad je ispružija noge

ka da ide leći. Gleda je u njih ka da je to učinija neko drugi umisto njega pa se sad čudi kako su dospile jedna livo, a druga desno od stolice. Činilo se ka da će se smiriti, ka da će zaspati. Ili afanati. A onda je opet pogleda u pijat i ka da se nečega sitija, sa snagom koja ga pomalo izdaje, ali on to ne priznaje, urliknija je opet.

– Luce, vrag ti sriću odnija, vamo dolazi! Nemoj da ti ja tamo dođen! – zvonilo je da je probudilo i dva radnika u dograđenoj afitanoj sobi. Čulo se di žamore.

Luce se nije micala, znala je šta je čeka ako mu se približi ili ako on uđe prije nego ga pijani san počne vatati. Ako bude sriće za koji minut će se ili skljojati na pod ili ugavljati u sobu i samo se prostriti po krevetu. Po onin lancunima šta je mati u dotu dala. Jutros je čiste stavila. Pipala je rukama po rubu, po ona dva slova njezinih inicijala. LŽ. Štirkanu suzama.

Ante je pinjuron jedva naboja jednu srdelu, uspija naciljati usta i cilu je prova ugurati. Po srdele mu je palo na prsi i ka medaljon zaglavilo u dlakama, a druga polovica je uz njegovo nerazgovijetno brundanje završila di joj je i misto. Još je malo pogledava u stol, a onda se na jedvite jade diga na noge i pogodija na vrata od sobe. Tija je još nešto vikniti, ali ništa nije tilo izaći iz usta. Mislija je da je ona srdela zapričila put, proba se nakašljati, zanija se i pa u krevet ka trupac.

– Sva srića! – pomislila je Luce. I isti tren druga osa u glavi je dodala. – Velike li sriće!

Jutro je svanilo puno mirisa od jorgovana prid kućom na Plišcu. Dica su se već digla i otišla kod dide i babe u Dolac. Danas će s didon u ribe. Plavin kaićen.

Luce je pomela dvorište i rastrla ništo robe. Modra joj se suknja motala oko nogu, a šarena košulja se mreškala ka vali od maestrala dok je uzimala pipavice za robu i istezala se da dobavi žicu. Bila je niska, mršava, tanka, ali žilava, brza, spretnih i skladnih pokreta. Ka ugljen crnu kosu je nosila zalizanu i skupljenu u malu punđicu na vrh glave. Oči su joj bile velike i tamne, trepavice guste i dugačke. Sva je bila u očima. Pogledala je u nebo, ispravila kosti i okrenila se da će uza skale u kuću, kad je opazila da je Ante gleda iza koltrine. Brzo se maka, ka da ga je zatekla u ko zna čemu.

– Pa, zašto mu je onda neugodno? – neka njegova misaona osa je zazujala u glavi. Odmahnija je rukom sam za se baš ka da tira osu i izvuka španjulete.

Vino je izvitriilo, ali je u Anti osta neki čudni talog. I bilo ga je sve više. Čutija je kako se slaže istom brzinom kako se njegov život raspada. Duboko je uvuka prvi dim, parilo se malo lakše. Obuka je đilet i zaputija se vanka. Luce je taman ulazila. Nespretno je tija proći prvi kroz vrata, ali se onda naša ciko uz nju pa je uzmarka nazad i pustija je da prođe gledajući mimo nje. A nije uvijek bilo tako.

– Iden pomoći Joli pribacit onu pržinu... – izgovorija je suvo. – Brzo ću nazad.

– Za ručak?

– Za ručak.

– A dobro onda...

– Iden ja...

– Ajde... pozdravi Mirtu.

– Oću.

Gledala ga je na pragu onin svojih dubokih očima. Gledala je njegove ruke. Njegove vridne ruke koje svašta znaju. Gledala je njegove teške ruke koje su je sinoć priskočile. Ka da je zna o čemu misli Ante je brzo nabacija kapu na glavu, navuka je na oči i uvuka duboko dim od španjuleta. Izaša je iz dvorišta brzo ka miš. Zamaka je za kantun. Oni talog u njemu bija je sve veći. Sunce je šaralo po uskim kalama. Uspeja se na Goricu. Jole se već uvatija posla pa je Ante jednim potezom svuka đilet, pozdravija Mirtu i bez puno riči počejja tovariti škip. Gušta je u svakom zamahu lopate, u svakom naprezanju mišića, u svakoj kapi znoja. Ka da oće onaj

talog isciniti iz sebe. Kad su bili gotovi zafalija in se šta ga nudu ručkom, ali obeća je Luci da neće puno stat. Spustija se u Dolac. Dan je bija ka svila. Dica su taman vadila iz broda sić sa svojim dilon ulova.

– Vidi, dida je na udicu nataka malu bugvu, uvatija se brancin! – I onda još pet! Ovo je za nas!

Pokazivali su mu tri brancina. Bili su o šesta. Dida Joso, Lucin otac, je prova je li brod dobro vezan i mahnija Anti u znak pozdrava. Ante nije zna kako bi mu ozdravija pa je učinija isti mot rukon.

– Dico, očemo li mi pomalo, mater vas čeka s ručkom.

– A brancini?

– Njih možemo za večeru.

Išli su rivom, sreli jednog od Kalića i dobar komad puta prošli zajedno. Do đardina. Bila je subota. Sve je mirisalo. More, cviče, zrak. Zvučna dekoracija šibenskih dičjih glasova, mišala se sa galebovin kricima, zvonom s Gospe vanka Grada, pozdravima i dozivanjima ljudi koji su se znali.

Kako je i tija, Luca je napravila žito na komadu pancete. Uvik bi ga pitala šta bi za obid. Taman je skinila teću sa špakera ispod prozora. Bila je rumena u obrazima. Para iz teće je činila finu izmaglicu pa joj je lice izgledalo neobično iza te vodene koprene. Nasmijala se kad je vidila dicu kako su sritna zbog ulova. Spustila je teću na stol, na drveni podložak. Potirala dicu da operu ruke i za to vrime izvadila pijate, žlice, pinjure u jedinom ritualu koji je još koliko toliko dava dojam da je sve u redu. Da su normalna familja. Šta je to normalno? Njezin je ćaća volija ženske, a njezin Ante voli popiti. Svak ima nešto, neki križ za nosit. Takvim je mislima davala sebi neku bidnu kuražu za izdurat. Dokle?

Dica su popunjavala prazninu u njihovom škrtom razgovoru. Govorili su pomalo o svemu i svakome. Samo ne o onome šta je bilo sinoć i šta će opet biti večeras.

Ante je iza ručka trenija, samo teke da se tilo rekupera. Popodne je okopa ono zeru oko loza, onu odrinu koja je baš počela činiti prvi, ritki hlad. Mala motičica je davala ritam i mir njegovim rukama, donekle i njegovim mislima. Ulaz u kuću je bija s južne strane pa bi liti odrina vridila zlata. Ili bi vanka. Ispod skala je bija rešo pa bi Luca znala tu i kuvati. Oni su jedini imali vanka okrugli stol. Ante ga je napravija od stare bačve taman kad in se Jakov rodija. Luce bi govorila dok idu da se ćuti ka prava gospoja. Zazeblo ga je kad se toga sitija. Uzeja je metlu, pomeja zemlju šta je prišla coket od odrine, opru ruke i noge i spremija motiku. Luce ga je ispod oka gledala. Ovi Ante nema veze sa onin sinoć. A ni ovi nije ka i prije. Di je nesta Ante koji se za ručkon smija, koji je na krkače nosija dicu po kući? Di je Ante koji je uvečer kad bi se uvukli u postelju govorija: – Luce, svitlosti moja!

Iza kuće, uz zid od dvorišta, između dva kamena Ante je stavija suhe grane loze i naložija vatru. Gleda je u one iskre šta su skakale uzgor iz vatre. Sa svakom iskrom iskočila bi po koja slika. Luce sa modricon. Luce sa otečenin očima. Onin lipin očima u koje se zaljubija. Dica kako ga jutron iskosa pogledavaju. Metnija je ribu na gradele, čulo se kako je lipo zacvrčalo i zavonjalo. Došlo mu je misto ribe leć priko gradela ka sveti Lovre kojemu je mater bila zavitna. Bija je ljut na se jer je slab, jer je zna da će i večeras sa Jolom put Miminca. Do smrike. Na crno. Baš ka šta se crnija oni talog u njemu pa se cili život činija crn. Zna je da će ili vino pobidit njega ili on vino. Nema druge. Luce je stavila spizu na stol. Otkako je vidila šta mu vino radi više ga nije mećala na stol. A on nije više pita. Nije više pija u kući, pija je vanka. Neš ti razlike.

Guca je komade brancina, miša ih sa salaton i čeka kad će Jole baniti na vrata. Jole bi svaku večer obiša ćaću koji je živija dvi ulice dalje od njih. To je bila šifra za Mirtu.

– Iden obići ćaću pa ću učiniti đir sa Anton. – reka bi joj.

Taman su bili u po večere, kad je Jole osvanija na vratiman. Dica su se usukala, ali su isto pozdravila, a Luce je, gledajući ga pravo u oči, pitala:

– Kako je Mirta?

– E, dobro, dobro je. – reka je usporeno, ka da usput razmišlja kako mu je žena pa mu ka doturu triba vrimena za utvrditi kakvo je stanje pacijenta.

Ali, on svoju Mirtu nije tuka. Ni trizan, ni kad bi popija baril! Njega bi vino udrilo na veselje i pismu ka i puno njihovih pristaša sa Miminca. Orilo se uvečer iz konoba. Ante je bija druga pisma. On je bilja druge vele. Počelo bi s pismom, a onda bi se počēja kontreštavati sa svakin, pa bi umuka i samo sebi u bradu brontulava.

– I imaš mi obraza svaku večer dolaziti u kuću po muža! – pomislila je Luce čitajući ga ka knjigu.

– Oćemo li pomalo, a? – pita je Jole. – Eno mi šura doli pa da ne čeka. – Taman smo se danas dogovorili oko ono dijanice pa idemo to proslaviti. – izvalija je na brzinu, ugriza se za jezik i umuka.

– A mogli bi, e. – reka je Ante.

U njemu je bija ushit večeri prid njin, onaj žar u prsima kad prva čaša krene niz grlo, kad se ispričaju prve baze, kad krenu prve pisme, kad se ka nika magla spusti na oči pa vidiš samo lipo, kad mozak utrne pa nestane sutra i jučer, kad se sve ljulja i ziblje, kad si ka u pamuku. Kad triba stati. Ali on to ne zna.

Šmugnili su ka dica nakon taraša.

Luce je spremila kužinu i stavila dicu leći. Uzela je sa kantunala Bibliju. Pa je ostavila.

– Nismo se dogovorili šta ćemo sutra za ručak – sitila se.

Počela se histerično smijati. Navukla je deku priko glave i još se zabila licen u kušin da je dica ne čuju. Ovo se strah pokušava izvući iz njezinih kostiju na neki svoj suludi način. Kad se prizvala pameti, digla je kušin uz glaveru od kreveta i pensala. Molila. Molila za providnost. Molila za Antu, da pukne u njemu ona navezanost, da mu se raščara prid očima, da progleda, da joj se vrati kakvi je prije bija. Umisto slika konobe, nekom osobitom milošću s neba koja nas zna nakon molitve pronaći, u njenoj su se glavi redale slike kako je Ante prosi, kako je posakrito na Tanaji ljubi, kako joj nosi iz polja prve ljubičice sakrivene u jaketi da niko ne vidi, da mu se ne bi rugali. Gledala je, ka uživo, kako joj kida prve grozde i čeka da ona prva pozoblje, kako sa dicon igra par-dišpar, kako joj grije ruke kad se vrati sa bure. Ka da se počēja stiditi tih sitnica koje su grijale Lucino srce i njihov brak. Ka da je tija biti više muško, ne znajući da je težaku teže biti mekan, nego grub. Da za ljubav triba više hrabrosti, nego za njeno uništenje. Da je više muško od ijednog iz njegove klape baš zato! ... Ka da se mrzija i volija šta je voli ...

Neke mirne suze su padale sa njenog lica u njedra i močile spavaćicu. Mirne suze nakon histeričnog smijanja. Nije znala šta bi mislila, ali sada je bila posve mirna. Čekala je. Bez zebnje. Ka lovac, mirno i strpljivo. Ali, šta? Ni ona nije znala.

Izvanka je zazviždalo, zafijukale riči ka da se bura raspuvala.

– Krvi ti blažene, sad ćeš me čuti!

– Luce! O, Luce!

– Spavaš, je li?!

– E, pa neš! – raspravlja je sam sa sobon dok se silon pentra uza skale.

– Nemoj slučajno da te zatečen di ležiš, pribit ću Boga u tebi!

– Je li me čuješ?

Napipa je kvaku i uletija unutra baš ka da ga je bura unila. Gleda je oko sebe. Ostaci od večere na stolu. Odvrnija je gornji pijat i zaitnija ga na pod.

– Samo ovo, samo ovo si mi ostavila!

– Sriću ti tvoju...!

– Vamo da si se nacrtala!

– Tiš mene...!

Luce je mirno čekala u krevetu. I slušala. Nije izvuka katrigu, nije sija. Podrignija je. A onda je uša u sobu.

– Oooo, tu smo, je li?

– Gospoja bi lipo spavala, a?

– Diži se, prasice! – grmija je klapskim bason. Ali ovo nije bila pisma.

Luce je zaustila:

– Tila san... – dahnila je.

– Šta si tila? – Nemaš ti šta tit! – urla je izbečenih očiju i krenija šakon na nju.

Promašija je prvu, ali je druga sila taman priko oka. Od siline udarca glava joj je odletila sa kušina i bubnila od kantunal. Napipala je krvavu kvrgu i iskobeljala se iz kreveta da upali svitlo. Ante je mutnih očiju sta iznad nje i opet diza ruku. Dobila je triščetinu da joj je glava skoro opalila u onaj šteker koji je maloprije pritisla. Malo krvi sa razbijenih usana je kapnilo po spavaćici, dica su stala na vratima zagrljena, a Ante je i dalje pinija.

– Šta si tila? A? Govori!

– Tila san te pitat ... šta ćeš sutra za ručak, Ante? – rekla je i digla na nj one oči.

Ka da je bomba pala! Ka da se zemlja otvorila! Ante je ka smrznut osta otvorenih usta i dignute ruke u zraku. Zanimija. Ka da je onu triščetinu od maloprije sam sebi da. Tokalo ga je. Otriznilo. Ka da je u zimsko more pa. Ruka u zraku se spustila, ali ovaj put na njegovu glavu, ka i druga. Čupa je kosu. Sija na postelju. Ljulja se i plaka iz petnih žila. Više od po ure. Ka da je sa svakon suzon onaj talog iz njega izlazija ća.

Svanija je novi dan. Nespretan po ričima i pogledima, ali nekako drukčiji. Ka ono kad još nema puno dokaza, ali sve miriše na proliće. Primakla se večer. Jole ga je zazva sa ulice. Ante mu se nije odazva pa je Jole uša u kuću.

– Dobra večer, svitu. – Kume, očemo li, a?

– Jole... aj, nemoj me više nikad doć zvat. – reka je i pogleda svog kuma ka da ga vidi po prvi put.

Jole je blenija. Nakašlja se. Ali, riči nisu izlazile.

– Jesi li razumija? – pita je Ante.

Jole je kimnija glavon i oša. Sve je bilo drukčije, skoro nelagodno. Svi su se bojali nove riči ka da je nož koji bi moga isparati ovo novo sukno.

Pošli su leć. Dica. Pa Luce. Nije prošlo puno čula je Antu di prilazi krevetu, pipa rub, uvlači se. Rukon je taka po drobu. – Luce, svitlosti moja!